



מאמר ד"ה

ציון במשפט תפדה

מכ"ק אדמו"ר

שלמה זלמן מקאפוסט

בן כ"ק אדמו"ר יהודה ליב

בן כ"ק אדמו"ר הצמח צדק

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

יו"ל לראשונה מכת"י מעתיק

כ"ז מנחם אב תשפ"א

נערך ע"י עקיבא שבריק

*Spreading the waters from the spring of the
Holy Baal Shem Tov requires much
time, effort and great detail.*

We need your financial support.

To donate via Paypal or Zelle

please use the links below:

לתרומות והנצחות

<http://paypal.me/ashavrick>

Zelle ashavrick@gmail.com

To be added to the weekly email, please contact me
at: Ashavrick@gmail.com

קיצור לשונו מאגרת של המגן אבות שנדפס בריש ספרו:

צריכים אנו ... להתחזק בעבודת ה' במוח ולב...ללמוד דא"ח יותר מטבעו ורגילותו...ומה שלומד דא"ח, יחשוב אח"כ בע"פ במוחו כל הדרוש כסדר ד' פעמים בהעמקה והתקשרות דעתו בחזק, וכל המרבה הרי זה משובח עד שיהיה נקנה במוחו ממש כו'. וזהו עבודה יקרה מאד שעיי"ז נעשה אדם אחר לגמרי.

(קטעים מתוך הספר המלך במסיבו כ"ה תשרי תש"ל אודות הספר מגן אבות)

כ"ק הרבי: בכלל, המאמרים מיוסדים על מאמרי הצמח צדק אלא שישנם הוספות. ועד"ז מאמרי אדמו"ר מהר"ש מיוסדים על מאמרי הצ"צ, ובפרט כפי שניתן להווכח עתה כאשר נדפסו הרבה מאמרים מהצ"צ רואים שהרבה ענינים נמצאים שם.

כ"ק הרבי: בעבר, כאמור, לא היו לומדים את ה"מגן אבות" והיתה אימרה שגורה בפי חסידים שאין ללמוד בו, אבל עתה יכולים ללמוד בו, כיון שהם מיוסדים על תורות הצ"צ.

רש"ג: מתחילה הייתי ירא ללמוד בספר "מגן אבות" אך כיון ששמעתי מכ"ק מו"ח (הריי"ץ) שהם מיוסדים על תורת הצ"צ, הוריתי היתר לעצמי.

כ"ק הרבי: הם מאמרים ערבים ("זיי זיינען גישמאקע מאמרים"), והם מיוסדים על תורת הצ"צ עם תוספת ביאור.

מאמר ציון במשפט תפדה

מכ"ק אדמו"ר שלמה זלמן מקאפוסט

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

ציון¹ במשפט תפדה ושביה בצדקה. ובזוהר חלק שלישי בסוף האדרא זוטא, ציון וירושלים תרין דרגין אינון, חד רחמי וחד דינא. ציון, דכתיב ציון במשפט תפדה. ירושלים, דכתיב צדק ילין בה. והיינו כי שיטת הזוהר בכמה מקומות, משפט הוא רחמים, וצדק הוא דין, כמו שכתוב בתיקוני זוהר, צדק ידיעא דאיהו דין, משפט ידיעא דאיהו רחמי, וזהו שכתוב חד רחמי וחד דינא. ומבואר עוד שם, שציון הוא מדריגות קדש הקדשים, וכמאמר ציון המצוינת קדש הקדשים. וכוונת הזוהר שמה, שצריך להיות בירור ותיקון בבחינת ירושלים, בין למעלה, ובין למטה בנפש, הוא על ידי בחינת דין, פירוש גבורה. ורצה לומר, גבורות ממותקות. ומה שצריך להיות איזה עילוי ותיקון בבחינת ציון, הוא על ידי רחמים דוקא, ואין שייך דין כלל וכלל. וזהו פירוש הפסוק, ציון במשפט, דאיהו רחמי, תפדה. ושביה, הוא מדריגות ירושלים, כמו שיתבאר, בצדקה, צדק דאיהו דין, והה' הוא חמשה גבורות ממותקות מחמשה חסדים. ובמדרש רבה איתא, שציון הוא מדריגת באר, כדאיתא על פסוק באר בשדה זו ציון, ושלשה עדרי צאן הם שלש רגלים, כי מן הבאר ההיא ישקו כו', שמשם היה שואבים רוח הקודש כו', והיינו על ידי מצות ראיה ברגלים, היה מקבלים שם כל ישראל רוח הקודש ודעת אלקות, כמו שמבואר במקום אחר. ובזה מובן מה שמשה ואהרן היה הפגם שלהם בהבאר, ונענשו, שלא זכו ליכנס לארץ ישראל, ששם התגלות מדריגת ציון כו'.

והנה כתיב, אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה, והיה זה בשנת הארבעים. ואין זה מובן, שהבאר היה להם מיד אחד יציאת מצרים, ולמה לא אמרו עליו שירה עד שנת הארבעים. ורש"י פירש שהשירה היה על הניסים שנעשו על ידי

¹ המאמר נדפס כאן לראשונה מכתב יד מעתיק, ומיוסד על מאמר ד"ה אז ישיר מכ"ק אדמו"ר הצמח צדק הנאמר בשבת פרשת חוקת תרי"ט, ונדפס באור התורה חוקת ע' תתנה. וראה גם שם בע' תתכת. וראה מגן אבות פרשת חוקת מט, ב. תורת שמואל תרכ"ו ע' קנ. תרל"ב ע' שעז. ספר המאמרים תרנ"ב ע' ס. על התחלת המאמר, ראה אור התורה שמות ח"ז ע' א'צט. נ"ך ח"א ע' צח.

הבאר. אבל פשוטו של מקרא, שהשירה היתה על עצם נס הבאר. ואם כן, למה לא אמרו עליו שירה מיד.

ויש לבאר ענין חטא משה ואהרן במי מריבה, שנחלקו בזה גדולי מפרשי התורה. רש"י פירוש שהחטא היה מה שנאמר לו ודברתם אל הסלע, והוא הכה אותו, כמו שכתוב וירם כו' ויך כו'. ונחלקו עליו, שאם כן, למה נאמר לו קח את המטה, שמזה טעה שצריך להיות דיבור והכאה. וגם למה היה העונש שלהם גדול כל כך, שהרי בפעם הראשון היה הציווי רק והכית בצור, וכאן נאמר גם כן קח את המטה, שהיה מקום לטעות. ובגוף הענין, מה ששם נאמר, והכית בצור, וכאן נאמר ודברתם אל הסלע, איתא בילקוט משל על זה, כשהוא נער, רבו מכהו ומלמדו. משהגדיל, בדברים הוא מייסרו. כך, בתחלה, כשהיה צור, שהוא סלע קטן, היה צריך להיות הכאה. וכשהגדיל ונעשה סלע, בדיבור הוא נותן מימיו. שנה עליו פרק אחד או הלכה אחד.

וכוונת הנמשל, שצור וסלע קאי על נשמות ישראל, כי בישראל, כל ענינים גשמיים שלהם, אין מחולק מהרוחניים, כי אם שהכל נמשך ומתנהג על פי שרש הרוחניים. ולכן, מברכים על כל דבר גשמי, כמו שעשה לי כל צרכי על מנעלים, וכדומה. וצור וסלע, זהו שני מדריגות שרשי נשמות ישראל, למעלה באלקות, זהו למעלה מזה. וכמו שכתוב, הביטו אל צור חוצבתם, ואין צור כאלקינו, וכתוב הוי"ה סלעי איתן מושבך ושם בסלע קינך. ומיד ביציאת מצרים, שהיה התחלת הקדושה בנשמות ישראל, לא היה מאיר בהם בהתגלות, כי אם שרשם מבחינת צור, שהוא ענין קטנות, וזהו שכתוב, כי נער ישראל כו', וממצרים קראת לבני. ואז היה צריך להיות והכית בצור, וזהו המשל רבו מכהו ומלמדו. פירוש רבו, הוא הקדוש ברוך הוא. ומלמדו, הוא כמו שכתוב, וכל בניך לימודי הוי"ה, שיהיה מאיר ומתגלה שם הוי"ה במוח ולב, הוא על ידי הכאה. ואחר כך, בשנת הארבעים, שהיה בבחינת הגדלות, כמו שכתוב, ולא נתן ה' לכם לב לדעת כו' עד היום הזה, והיה מאיר בהם בחינת הוי"ה סלעי, בהתגלות, מה שהיה צריך להיות עוד איזה עילוי ותיקון, אין שייך הכאה כלל, כי אם בדיבור הוא נותן מימיו, שנה עליו פרק אחד, היינו עסק התורה שבעל פה.

(ב) וביאור כל זה, להבין החילוק בין צור לסלע, ומדריגת ציון וירושלים, יש להקדים הפסוק שחורה אני ונאווה בנות ירושלים, שזהו מאמר מנשמה המלוכשת בגוף, להנשמות כמו שהם למעלה, כלולות במאצילן ברוך הוא, שאז הם בבחינת טהורה, שלמעלה מבראת, כי בראת מאין ליש, הרי הוא איזה יש ומציאות על כל פנים, ואם כן הרי הוא בחינת העלם והסתור לגבי אלקות. אבל טהורה היא, כמו כעצם השמים לטהור, שהוא ענין בהירות, שאינה מעלמת ומסתרת כלל על אלקות, והיינו בהיותה כלולה במאצילה ברוך הוא, שמאציל הנשמות, הוא בחינת התפשטות אלקות מכלים

דעשר ספירות דמלכות דאצילות, ואלקות זה מאיר ומתגלה בה בגילוי גמור, עד שאינה נראית ונגלית לשום מציאות, והיינו מפני כי הכלים דעשר ספירות, אף על פי שהם כח הגבול שבאין סוף ברוך הוא, מכל מקום כתיב, כמראה אבן ספיר דמות כסא, שהם בהירים בתכלית, שאור אין סוף ברוך הוא מתגלה ומתייחד בהם בתכלית היחוד, איהו וגרמוהי חד. ולכן, גם כשנאצל מהם אצילות הנשמות, הוא גם כן על דרך זה, שהם מאירים ומתגלים בגילוי גמור בהנשמה, שלכן אינה בבחינת יש ומציאות כלל, ונקרא אז בנות ירושלים, כמו שכתוב במדרש רבה, שם בן נח קרא אותו מקום שלם, ואברהם קראו יראה. אמר הקדוש ברוך הוא, אני קורא אותו בשניהם יחד. ומטעם זה, לענין גט, אם נכתב ירושלם חסר יו"ד, כשר.

והענין, כי המלכות נקראת יראה, כמו שכתוב, אשה יראת ה', מפני שהוא כללות הכח וההתהוות מאין ליש, וכללות כח ביטול היש לאין. והיסוד, נקרא שלם, על שם שמחבר גילוי ויחוד אור אין סוף ברוך הוא במלכות, מקור הנבראים. וזהו שבשמונה עשרה שהוא המשכת היחוד עליון, על ידי ח"י ברכאן, נגד תשע ספירות דזעיר אנפין, שמלמעלה למטה, וממטה למעלה, אומרים שים שלום, ובתפילת ערבית אומרים השכיבינו לשלום, לפי שיש דיעה בזוהר, שעיקר היחוד הוא בתפילת ערבית. ויסוד, הוא כללות הספירות, ונקרא כל. וירושלים, הוא התחברות המלכות הנקראת יראה, עם יסוד הנקרא שלם, לקבל ממנו הגילוי מכללות העשר ספירות, ואז הוא שלימות היראה, מצד הגילוי מכל העשר ספירות, והנשמות הכלולים במאצילן, שהוא התפשטות אלקות מכלים דעשר ספירות דמלכות, נקראת בנות ירושלים, שהם כלים לקבל גילוי שלימות היראה כמו שהוא, מצד אלקות דמלכות, וגילוי כל העשר ספירות ממש.

ואפילו כל הנבראים, ואפילו היותר עליונים כמו מלאך אכתריא"ל, אינן כלים כלל להכיל יראה זו, הרי שאפילו מבחינת המלכות כמו שנעשית עתיק לבריאה, שהוא לאחר הפרסא, גם כן אינן כלים להכיל היראה, כמאמר הושיט הקדוש ברוך הוא אצבעו הקטנה ביניהם ושרפם. פירוש אצבעו, הוא מדת המלכות, כמו שכתוב, אצבע אלקים הקטנה, ה' קטנה, ה' זעירא, בחינת המלכות, כמו שנעשית עתיק לבריאה, בסוד לכי ומעטי את עצמך. כי בהיותה באצילות, היא מיוחדת עם יה"ו. וכשנעשית עתיק לבריאה יצירה עשיה, נעשית ה' זעירא. ובכל זה ושרפם שנעשה מהם אין ואפס והיו כלא היו. ומה שכתוב, עונים באימה ואומרים ביראה, זהו יראה מצומצמת על פי מאמר קו המדה, כפי אופן שיוכלו שאת, וכמו שכתוב וגבורתך ידברו. אבל שלא על ידי צמצום, לא יוכלו לקבל היראה, גם מבחינת המלכות כמו שנעשית עתיק לבריאה. והטעם פשוט, שנברא, אפילו היותר עליון, הרי הוא בחינת גבול. ואלקות, אפילו

בחינת היותר תחתונה, הוא בלי גבול. ולכן, לא יוכלו לקבל ולהכיל היראה מבחינת בלי גבול.

וזה שכתוב, ובמלאכיו ישים תהילה. פירוש מלאכיו, הוא אותם מלאכים שנקרא בפסוק בשם ה', כמו שכתוב בהגר, ותקרא שם ה' הדובר אליה. ובאברהם, ויקרא מלאך כו' ולא חשכת ממנו. והיינו מפני שאור וחיות אלקי שמהווה ומחיה את גוף המלאך, מאיר בו בתוקף ההתגלות, עד שבטל בתכלית, ואינו נראה ונגלה, ולא נרגש לשום מציאות כלל, ולכן אינו מסתיר כלל על דבר הוי"ה שמדבר בו. מכל מקום, גם בהם ישים תהלה, שאין היראה והביטול כדבעי. כי זה שבטלים כנזכר לעיל, הוא רק לגבי הכח וחיות פרטי שמחיה ומהווה אותו מאין ליש, שנתצמצם על פי מאמר קו המדה, להיות חיות מוגבל. אבל לגבי כללות כח ההתהוות, שהוא בבחינת בלי גבול, כמו שכתוב, אלף אלפים כו', וזהו מספר גדוד אחד, ולגדודיו אין מספר, ועלמות אין מספר, אל תקרי עלמות אלא עולמות, הנה לגבי כח זה, הרי גם מלאכיו הנזכר לעיל, הם הסתר גמור, כמו הדומם הגשמי, רק שהדומם מעלים ומסתיר גם על הכח וחיות פרטי. ובהם, הכח וחיות פרטי בגילוי. וגם בקדושיו לא יאמין, קדושיו, הם מלאכים שנמשכים מבחינת שלשה פעמים קדוש, לא יאמין, כמו ותקעתיו יתד במקום נאמן. פירוש מקום נאמן, נקרא שכשמעמידים שם דבר, מתקיים ועומד בו. ולא יאמין, רצה לומר, שאינם מקום נאמן להכיל ולהחזיק בהם היראה מבחינת המלכות, כמו שנעשית עתיק לבריאה, וזהו שכתוב זעות מחיל כסא כו', כמו שמבואר במקום אחר. וכתוב, ומוראך עליהם ואימתך עליהם כו', כמו שמבואר בדרוש אריה.

היוצא מזה, שכל הנבראים, אפילו היותר עליונים, אינן כלים כלל לבחינת היראה, גם מבחינת המלכות כשנעשית עתיק לבריאה, וכל שכן לבחינת ירושלים, שהוא שלימות היראה, כמו מצד המלכות כשמקבלת הגילוי מכל העשר ספירות על ידי יסוד. אבל הנשמות, כמו שהם למעלה, כלולות במאצילן ברוך הוא, נקרא בנות ירושלים, שהם כלים להכיל שלימות היראה הנזכר לעיל. ובירידתן לעולם הזה להתלבש בגוף, על זה נאמר, שחורה אני, כמו שכתוב, חשך משחור תארם לא ניכרו בחוצות. פירוש, שאין ניכר היראה, היינו מה שכתוב, ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה. ורחל, הוא כנסת ישראל, כללות ומקור נשמות ישראל, וכן כל נשמה בפרט, שהוא ניצוץ מבחינת כנסת ישראל. פירוש יפת תואר, הוא בצירור וחיתוך האברים, שהם במדה ומזגה ונכונה. ויפה מראה, הוא בזיו קלסתר פנים, שהוא התגלות החיות, כמו פניו צהובות של שמחה. ולמעלה, יפת תואר, הוא במזיגת והתכללות הכלים דמלכות, שמהם אצילות הנשמות, שיהיה במזיגה נכונה, כדי שיהיה בהנשמה הרצוא, לפי ערך השוב, והשוב לפי ערך

הרצוא. שאם יגבר הרצוא ביותר, אזי תתבטל הנשמה לגמרי, ולא תהיה אפילו בבחינת טהורה. ועל דרך זה הוא בכל הקווין, חיוור וסומק ירוק.

ויפה מראה, הוא התגלות האור והחיות מהכלים, שהם מאציל הנשמות בהם, שיהיה בה כל השלשה גוונים הנזכר לעיל בהתגלות. וכל זה הוא, בהיותה כלולה במאצילה. אבל בירידתה בעולם הזה, על זה נאמר, חשך כו'. פירוש חוצות, בריאה יצירה עשיה. והעיקר, עולם הזה, שהוא תכלית ההסתר, חשך כפול ומכופל. חשך, מצד לבוש הקליפת נוגה, שכללות עולם הזה מקבל חיות על ידו. וכפול ומכופל, מצד שלשה הקליפות טמאות לגמרי, שיכול להיות מינות ואפיקורסות וכפירה באחדות ה', לומר לי יאורי כו' ידינו רמה כו' כחי ועוצם ידי. וגם מצד הגוף, שהוא חומר גס, שבא מטפה סרוחה, ומתגדל מאכילה ושתייה גשמיית, ומחמת זה מתעלם גווני המדות מהנשמה, ואפילו מה שאפשר לה לעורר ולהגיע לאיזה יראה, הוא על ידי יגיעה עצומה, כמאמר, יגעת ביראה, והיא יראה מגושמת מאד, כמורא בשר ודם. ואפילו כמורא מלך בשר ודם, ולא מינה ולא מקצתה, אפילו לגבי יראת מלאך שבעולם העשיה לבד. וזהו מאמר הנשמה המלוכש בגוף, שחורה אני, שנתעלמו ממני גווני המדות שהיה בו למעלה, ואינן בהתגלות. אך, עם כל זה, ונאווה גם כן, בערך בנות ירושלים, היינו שכאן דוקא נעשית בבחינת כלה ואשה, שלמעלה מבחינת בנות, והוא על ידי תורה ומצות, שנקרא מתן תורה, ביום חתונתו, שהקדוש ברוך הוא נקרא חתן, ונשמות ישראל נקראת כלה, שזהו ענין החיבור דחתן וכלה הנזכר בשיר השירים. ותורה ומצות, הם שפע החתן, שהוא הקדוש ברוך הוא, אל הכלה, נשמות ישראל. והתורה, הרי הוא חכמתו ורצונו יתברך ממש, אשר חכים ולא בחכמה ידיעא. כי מה שנשמות ישראל נמשכו גם כן ממחשבתו וחכמתו יתברך, זהו בחינת חכמה ידיעא, דהיינו כנזכר לעיל, שמאציל הנשמות, הוא התפשטות אלקות מכלים דעשר ספירות דמלכות. רק, שהוא מפנימיות הכלים, שהוא חכמה בינה דעת שבכל ספירה. כי חכמה בינה דעת חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד, הם פנימיות ועצמות וכלים. והמלכות, הרי הוא כללות כח ויכולת אין סוף ברוך הוא, להוות ולהחיות כו'. ואם כן, חכמה בינה דעת דמלכות, זהו חכמה ידיעא, וכמו שכתוב, כולם בחכמה עשית. וגם חכמה דזעיר אנפין, הוא גם כן חכמה ידיעא, כמאמר אליהו, כולא לאחזא איך מתנהג עלמא. אבל התורה, היא עצמיות חכמה עילאה ממש, ורצונו אשר הוא וחכמתו אחד, ואורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד, ומתגלה בבחינת פנימיות ממש בנשמות ישראל.

רק, שכדי שיתגלה זה ממש בנשמות ישראל, צריך להיות העבודה כסדר המדריגות, שזהו מה שכתוב, ואשה כו', בנעוריה בית אביה. פירוש, שצריך לייגע בכל כחו ויכולתו, לבא לבחינת האהבה, כמו שהיה למעלה, קודם בואה לגוף. שזהו פירוש

בנעוריה בית אביה. ואף על פי, שלאחר כל היגיעות, לא תוכל להגיע לה ממש כנזכר לעיל, מכל מקום, הכוונה, שכמה שאפשר מצד הנפש, לעורר האהבה שממדריגות ושרש אהבה זו, כמו שיתבאר ענינה לקמן, צריך להשתדל ולייגע את עצמו בזה תחלה. ואחר כך כתיב, ואם היה תהיה לאיש, זהו הוי"ה ואירוסין ומתן תורה גם כן. ואחר כך, ואם בית אשה נדרה, נשואין זוג ויחוד, בבחינת פנימיות ממש. וזהו שכתוב, שמעי בת כו' ושכחי עמך ובית אביך, ואזי ויתאוו המלך יפוך, שהוא ענין יחוד אלקות בבחינת פנימיות בנפש האדם.

ג) ולהבין בכלל החילוק בין האהבה דנעוריה בית אביה, לאהבה דבחינת כלה ואשה, הנה כתיב, הגידה לי שאהבה נפשי, זהו בקשה מנשמה המלובשת בגוף. הגידה, לשון המשכה, כמו נהר דינור נגיד. שאהבה בקמץ, לשון עבר, שהאהבה מכבר, היינו קודם בואה לגוף, ואהבה זו נקראת נפשי, היינו מה שכתוב, נפשי אויתך בלילה. ובזוהר, נפשי אויתך, מיבעי ליה. אלא קודשא בריך הוא אקרי הכי, דמרחים לקודשא בריך הוא רחמיותא דנפשא כו', ונתבאר בתניא פרק מ"ד ענין אהבה זו, שכמו על דרך משל, האדם מתאוה לחיי נפשו. וכשהיה חלוש ומעונה, מתאוה ותאב שתשוב נפשו אליו. ובחולה, ניכר זה ביותר. כי הבריא, מקבל תוספת חיות, על ידי מאכלים ומטעמים כו', להחיות בהם נפש כל חי. אבל החולה, בר מינן, אינו טועם שום מאכל. וכל מטעמים ומעדנים, טועם מתוק למר. לכן, הוא תאב ומשתוקק לחיי נפשו לבד. כן אומר הנביא, בעד כו' אל אלקות נפשי אתה. פירוש, שבאמת, אלקות הוא חיים אמיתיים, כמאמר כי אתה הוא נשמה לכל הנשמות, וחיות לכל חי. נשמה, הוא כינוי לכל חיות פרטי של כל עולם ועולם בפרט. ואלקות, הוא נשמה לכל הנשמות, וכמו שכתוב, מכלכל חיים בחסד, ונקרא מקור חיים וחיי החיים ברוך הוא, ולכך אויתך, שתאב ומשתוקק לחיי החיים ברוך הוא.

וכשמתבונן בזה היטיב ובהעמקת הדעת, אזי האהבה הוא בתוקף ובתגבורת גדול, כמו שכתוב, כי עזה כמות אהבה. ופירוש בזוהר, כפרישותא דנפשא מן גופא. פירוש, כמו שבעת פרישת הנפש מן הגוף, אזי האהבה שתאב ומשתוקק לחיי נפשו, שתשוב אליו, הוא בתוקף ותגבורת ביותר, והיינו לפי שאז מכיר ומרגיש היטב, שנכלה ובטל מציאותו לגמרי, שמה שהוא במציאות יש, שהוא אינו מצד הגוף כלל, כי אם מצד הנפש לבד, וגם מה שבשעה זו הוא תאב ומתאוה שתשוב הנפש אליו, הוא מצד הנפש, שהנפש הבשר תאב אל הנפש כולה, ולא מהגוף כלל, שהרי בהפרד הנפש מן הגוף לגמרי, אין מצד הגוף שום רצון. אם כן, כל מה שיש בו איזה תנועה ורצון, הוא הכל מצד הנפש. וכשמרגיש, שזה מתבטל ויכלה, על כן האהבה בתגבורת גדול. ואם

כן, הוא אהבת הנפש והגוף, אשר אין התהוות שורש הגוף ועצמותו מן הנשמה כו', שלכן נשאר עפר הגוף גם אחר כך.

כל שכן וקל וחומר, כשישים אל לבו, איך שנפשי אתה, שהוא נפש כל חי כו', שמתהווה מאין ואפס המוחלט, ואם כן אין מציאות שום דבר גשמי זולת הנפש, שהוא חיות אלקי שמחיה ומהווה, וכמו שמבואר בתניא חלק שני, לענין אבן גם כן, שאלו נתנה רשות לעין לראות ולהשיג את צירופי אותיות אלקים המחיה את האבן, לא היה גשמיות האבן נראה כלל, כי הוא אין ואפס ממש, וכמו זיו השמש בשמש, שאינו עולה בשם יש כלל. ובפרק שישי שם, שמהווה אותם תמיד מאין ליש, בהתהוות האור מהשמש, בתוך גוף כדור השמש כו', עיין שם. וזהו ביטול כל נברא לגבי הכח וחיות פרטי שבו, וכל שכן לגבי כללות כח ההתהוות מאין ליש, שהוא כח בלי גבול ממש, שהחיות של כל נברא, בטל שם גם כן במציאות, כזיו השמש בשמש. ואם כן, ממילא, ימאס בכל רצונות הגוף, שהם באמת מות ורע, ואפילו בבחינת חיות פרטי כו', כי אם יהיה לאהבה את ה' ולדבקה בו כי הוא חייך, דהיינו בבחינת מקור חיים וחיי החיים ברוך הוא. וזו היא מדריגת אהבת הנשמה קודם בואה לגוף, שאהבה זו היה בה בגילוי, לפי שהיתה כלולה במאצילה, שהוא בחינת התפשטות אלקות מכלים דעשר ספירות דמלכות. שמבחינת זו, הוא מקור חיים של כל הנבראים. וגם ממה שכתוב בתניא, ואהבה רבה וגדולה מזו, והוא מה שכתוב ברעיא מהימנא, כברא דרחים כו', היה גם כן בהנשמה למעלה, כמו שהיתה כלולה במאצילה, שהוא פנימיות הכלים חכמה בינה דעת דמלכות כנזכר לעיל, שמצד זה נקרא נשמות ישראל בנים למקום. רק, שבהיותה למטה מלובשת בגוף, מחלקים זה לשני אהבות. ולמעלה, הכל אחד.

וזהו הבקשה, הגידה לי שאהבה, מכבר, נפשי. והנה אהבה זו, עם שהוא בתוקף ותגבורת גדול, יש בזה שני חסרונות. הראשון, שאהבה זו נקרא בתניא אהבה הנמשכת כמים. וטבע המים, הוא קרירות. אף על פי שיש בהם כח גדול, שהרי מעמידים עליהם בית הריחיים, ויכולים להרוס ולסתור כו', מכל מקום, הם קרים. כן אהבה זו, אף על פי שהיא עזה כמות, מכל מקום, היא אהבה קרה, היינו שהיא בחינת לגרמיה, שהרי מה שאוהב אלקות, הוא מפני שיודע ומכיר כי הוא חייך כו', והוא חפץ בחיים. ואם כן, הרי זה אהבת עצמו. ועוד, טבע המים, שיוורדים מגבוה לנמוך, היינו שבמקום שמוצאים כלי, נחים שם, ומתקיימים במציאותם. ולא כטבע האש, להסתלק, ולהבטל במקורו. כן אהבה זו, היא בבחינת התיישבות בכלים, ולהתקיים במציאותו.

וגם מה שטבע המים לדבק, שמחלקי הקמח, שהם נפרדים, נעשה גוש אחד עיסה. הנה, מכל מקום, לא נעשו לאחדים ומיוחדים ממש, כי אם כמו שמדבקים שני דברים נבדלים בדבק טוב, שלא יתפרדו לעולם. מכל מקום, הרי הם שני דברים ממש, ואין

זה יחוד אמיתי כלל. ככה ממש אהבה זו, הרי הוא חפץ להיות מציאות בבחינת פרצוף שלם, רק שיהיה דבק באלקות, היינו שיהיה בו כח התענוג בשלימות, רק שיהיה מאלקות לבד. וכן הרצון, שלא יהיה לו כי אם רצון אחד לאביו שבשמים. והמוחין, יהיו מקושרים, חכמה בינה דעת, בחכמה בינה דעת, בהשגות ועיון התורה, גליא וסתים. והמדות, יהיה כולם לה' לבדו, ולא יעבור זר בתוכם, שזהו לב אחד לאביו שבשמים. וכן לבושי הנפש, מחשבה במחשבה, ודיבור בדיבור התורה, לא פסק פומיה מגירסא. מעשה, במעשה המצות.

הרי על כל פנים, רוצה להיות מציאות ולדבקה בו. ועוד זאת, שהאהבה זו בכללה היא רק לבחינת אלקות, שהוא מקור וחיי החיים, ואין זה אמיתית אור אין סוף ברוך הוא כלל, שהוא למעלה מעלה מגדר חיי החיים, כי לא יתכן שזהו עיקר אלקות, מה שמהוה ומחיה. וכמו על דרך משל באדם, שהנפש מחיה הגוף, והרי הוא אין ואפס ממש לגבי מדריגות רוח, וכן רוח לגבי נשמה, וכל שכן נפש לגבי נשמה. כמו שרואים, שכשאדם טרוד במושכלות, שזהו מבחינת נשמה, בטלים חושי הגוף שמהנפש. וכל שכן לגבי חיה ויחידה. כמו כן, מה שאור אין סוף מחיה כל העולמות, הוא רק בחינת נפש, על דרך משל, נפש כל חי. ולמטה, לא נמצא כי אם חמשה מדריגות, נפש רוח נשמה חיה יחידה. ובאור אין סוף, הרי יש עילוי מדריגות עד אין סוף ממש. וזהו שכתוב בעץ חיים, שהוא בחינת היותר תחתונה ושפלה בכל האפשר שבאין סוף ברוך הוא.

ואם כן, מה שאוהב וחפץ לידבק במקור חיים וחיי החיים ברוך הוא, אין זה מגיע כלל באמיתיות אור אין סוף ברוך הוא. אבל האהבה דבחינת כלה ואשה, הוא בבחינת תשוקה ורשפי אש, והוא ענין כלתה נפשי, כלה שארי ולבבי, שמכלה ומבלה כל הישות ולגרמיה, (אפילו בקדושה, על מנת לקבל פרס), הרי זה כמו האש, שמה שנאחז בפתילה ועצים, הוא באופן שמכלה העצים והפתילה. וגם כטבע האש להסתלק למעלה, וליכלל באש היסודי שתחת גלגל הירח, אף שעל ידי זה יכבה, ולא יאיר כלום למטה. וגם שם בשרשו, יתבטל במציאות. כי האש היסודי, אינו כלל ממהות האוירים שבחלל העולם, שאינו אור, ולא חם ולא קר, וזהו שנקרא עצם חשוך, מלשון ולא חֶשֶׁבֶת כו'. ואש שלמטה, הרי הוא במהות אור המאיר, ומחמם ומתיך כו'. בכל זה, בכך הוא חפץ בטבעו.

כן אהבה זו דבחינת כלה ואשה, שהיא בבחינת תשוקה ורשפי אש, הוא ענין ביטול במציאות לגמרי מכל וכל, והיינו מפני שהיא לאמיתית עצמות אור אין סוף ברוך הוא, שלמעלה מעלה מגדר חיי החיים, ולמעלה מגדר התלשבות בכלים דעשר ספירות, בחינת אנת הוא חד כו'. ואם כן, בבחינת אהבה זו, אי אפשר להיות התיישבות ולהתקיים במציאות כלים, כי אם להיות אין ואפס ממש, כמו שכתוב בבני אהרן,

בקרבכם לפני הוי"ה וימותו. והנה, לאהבה זו, באה הנשמה דוקא בהיותה מלוכשת בגוף, על ידי קיום התורה ומצות דוקא, כי כתיב, לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת. פירוש, שזה שאשה הוא אש ה', ואל אישך תשוקתך, מאיש לוקחה זאת, כי אין האשה כורתת ברית, אלא למי שעשאה כלי, דהיינו בביאה ראשונה, על ידי רוחא דשביק כו', נעשית אשה, להיות ואל אישך תשוקתך. כמו כן כתיב, כי בעוליך עושיך, והיינו במתן תורה, שנקרא ביום חתונתו, שהיה יחוד אור אין סוף עם נשמות ישראל, פנים בפנים, והיה יחוד הראשון, נמשך אז הכח בנשמות ישראל, שאחר קדימת האהבה דבנעוריה כו', בשלימות, שיוכלו להיות בבחינת כלה ואשה, על ידי עסק התורה לאלקים חיים, כי התורה היא גם כן בחינת אש שלמעלה, כמו שכתוב, סמכוני באשיות, שני אשיות, זהו התורה שנתנה באש שחורה על גבי אש לבנה, והוא בחינת כי הוי"ה אלקיך אש כו'. ואזי, אחר כך, נמשך על ידי עסק התורה ומצות, גילוי פנימיות חכמתו ורצונו יתברך, שהוא ורצונו וחכמתו אחד, בבחינת גילוי בפנימיות ממש בנשמות ישראל.

ד) ושרש הענין, ההפרש בין שני אהבות אלו למעלה, הנה ידוע שיש בחינת בינה עילאה דאצילות, ויש בה פנימיות, וחיצוניות שנקראת תבונה, וכתיב, ולתבונתו אין מספר. ולכאורה, אינו מובן, שהיה צריך לומר, אין חקר, כמו שכתוב, ולגדולתו אין חקר. והענין, כי איתא בכתבי האריז"ל, שתבונה, הוא שרש גן עדן, היינו שמשם התגלות אלקות בהשגות הנשמות בגן עדן. ובינה, היא שרש עולם הבא, דהיינו תחיית המתים, שיהיה אז גילוי עצמות אור אין סוף ברוך הוא. וביאור זה, כי הנה יש בחינת עולם, ובחינת גן עדן שבכל עולם. פירוש עולם, לשון העלם. אף על פי שיש בו גם כן גילוי אלקות וביטול גדול, כמו שכתוב בחיות הקדש, בוערות כמראה הלפידים מראיהם כגחלי אש, מכל מקום, נקרא עולם, לפי שהוא רק ידיעת המציאות, היינו שמאחר שרואים העולם, משיגים הכח אלקית שמהווה ומחדש מאין ליש, ולכן בטילים ביטול היש לאין, אבל אין מושג בעולם, מהות החיות אלקות, שמחיה ומהווה.

ומה שכתוב, נודע מציאותו כו', הפירוש, מציאת התפשטותו בערך העולמות, ולא מהותו ועצמותו ממש. ולכן, גן עדן, הוא תענוג נפלא עד אין קץ ממש, עד שכדאי כל יסורי גיהנם בשביל איזה גילוי מגן עדן. ולכאורה, צער ויסורי גיהנם, הוא ענין צער רוחני להנשמה, כמו שהוא בעולם רוחני. והצער, הוא היפוך העונג והחיות. ואם כן, יסורי גיהנם, הם היפוך החיות של אותו העולם רוחני שהנשמה שם. ואם כן, איך כדאי כל יסורי גיהנם בשביל גן עדן שבאותו עולם. אך, שזהו מפני שהעונג שבגן עדן, הוא תענוג וחיות בלתי מוגבל, בערך הנברא. על כן, כדאי כל יסורי גיהנם, שהם רק היפוך

החיות של העולם, שהוא רק בידיעת המציאות כנזכר לעיל, כדי לבא לתענוג הגן עדן, שהוא השגת המהות, שלכן הוא בלתי מוגבל כלל, ויש רבוא רבבות מדריגות גן עדן עד אין קץ ממש, וכל בחינת גן עדן, אין לו ערך לשלמעלה הימנו, עד שנחשב כלא ואין ואפס ממש לגביה, ולא כמו למטה, שיש מי שתופס ומשיג איזה מושכל בקטנות, ויש חכם גדול ממנו, שמשיגו בעילוי רב מהשגתו, ומכל מקום, הכל ערך אחד.

אבל כל ההשגות שבגן עדן התחתון, אין ערך כלל לגן עדן העליון ממנו, עד שנחשב כאין ואפס ממש. ויובן על פי מה שאיתא, **ענג**, ראשי תיבות **ע**דן **נ**הר **ג**ן. וגן שבעליון, נעשה עדן לתחתון. פירוש עדן, הוא למעלה מגדר השגה וגילוי לגמרי. ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, שהוא המקור כללי לכל מיני ענג והשגות פרטיים, שנמשך לכל נשמה ונשמה, לפי ערך מהותה. על דרך משל בגשמיות, בגן, הוא כולל כל פרטי ענג הצומחים, בערוגות הבושם שבו. וגן שבעליון, שהוא מקור גילוי העונג שבאותו עולם, נעשה בחינת עדן, שלמעלה מגדר גילוי השגה וענג לגמרי, לתחתון הימנו. ואם כן, הרי זה ריחוק הערך מאד. ועוד יובן מה שאמרו רז"ל, צדיקים אין להם מנוחה לעתיד לבא, שנאמר, ילכו מחיל אל חיל, היינו שיהיה עליות בעילוי אחר עילוי עד אין קץ. ואין מובן, למה קוראים זה אין להם מנוחה, במה שיהיה להם עליות בהשגתם חדשות, ויתענגו יותר, שהרי הענג הוא שלימות המנוחה, כמו שרואים, כשחסר לאדם מה שרוצה, ומשתדל להשיג מחסרו, אינו במנוחה. וכשמשיגו ומתענג, הרי הוא במנוחה. וכשיש שלימת הענג, שאינו חסר מאומה, הוא שלימות המנוחה. ואם כן, איך נקרא אין להם מנוחה, מה שיתעלו יותר ויתענגו יותר.

ומובן על פי מה שאיתא בספרים, שכדי לבא למדריגה יותר עליונה, צריך להיות טבילה בנהר דינור, שהוא ענין כח אלקי, שמשכח את הנשמה, כל ההשגות והעונג שהיה לה תחילה, ואז תוכל לבא למדריגה העליונה. וכל זמן שיהיה לה הכח הזוכר מההשגות שהיה לה בעולם התחתון שהיתה בו, לא תוכל כלל לבא בעולם העליון להשיג שם מאומה, לפי שההשגות בעולם התחתון, הם בחינת יש ממש, לגבי ההשגות שבעולם העליון. ולכן, צריכה ליטבל בנהר דינור, שעל ידי זה נעשים אין ואפס ממש, ממהותם הראשון, ונעשית מציאות לבריאה חדשה בעולם העליון. וזהו גם כן ענין העמוד הנזכר בספרים, שיש בין גן עדן התחתון לגן עדן העליון. ובהעמוד מבואר יותר פרטי הביטולים שצריכה להתבטל ולהיות אין ואפס, כי יש כמה מדריגות אין ואפס, וצריכה לעבור כל המדריגות, עד שתוכל לבא לעולם העליון. וכמו על דרך דוגמא רבי זירא, צם מאה תעניתא, כדי שלישתכח מיניה תלמוד בבלי כו'. ומטעם זה, נקרא אין להם מנוחה. שלאחר כל שלימות מהותה ומנוחתה שהיה לה בעולם

התחתון, צריכה להתבטל לגמרי, ולחזור לאין ואפס, ולהיות נבנית מחדש, בריאה חדשה. ועל דרך זה, יש עליות אין קץ ממש. ובכל זה מובן, איך שאין ערוך כלל.

והנה שרש החילוק שבין גן עדן ועולמות, הוא מצד פנימיות זעיר אנפין וחיצוניות זעיר אנפין. שחיצוניות זעיר אנפין, שהוא עצם השש קצוות דזעיר אנפין, הוא מקור דמקור ושרש דשרש להתהוות העולמות, ולכן ניתן להבחין בבחינת זו איזה שיעור ומדה, כדאיתא בפרקי היכלות, שיעור קומה של יוצר בראשית, רל"ו אלפים רבבות פרסאות כו'. והגם שפירוש פרסא, רצה לומר, בחינה ומדריגה, אשר מבחינת זו אפשר להיות המשכת החיות ברבוא רבבות עולמות. אבל על כל פנים, נבחן איזה שיעור, שכל כך בחינת ומדריגת יש בו. ופנימיות זעיר אנפין, זהו מוחין דזעיר אנפין, שהוא ההשגה, איך שהוא לבדו הוא, וכולא קמיה כלא חשיב. ומוחין אלו נמשכין מבחינת תבונה, שהוא חיצוניות בינה, וכמו שכתוב, כונן שמים בתבונה. וכונן, לשון הוה, שתמיד הוא כונן ומזכך אותם, על ידי המשכת מוחין חדשים. על דרך משל, בן יקיר, כמו שמבואר במקום אחר. וזהו ולתבונתו אין מספר, וזהו שרש הגן עדן.

היוצא מזה, שבחינת תבונה, זהו מקור דבחינת ממלא כל עלמין בכלל, היינו מה שיוכל לבא בבחינת גילוי בהשגה בפנימיות, להיות נהנים כו'. ופנימיות בינה, הוא מה שהתגלות עתיק בבינה, שהוא עתיק יומין, המתנשא מימות עולם, בחינת סובב כל עלמין. ואין הכוונה לחלק בבחינת בינה עצמה, שהיא פרצוף אחד. כי אם, המכוון, שמה שאפשר להיות נמשך מוחין לזעיר אנפין, להיות בא בהשגות הנשמות עד אין קץ כו', הכל הוא מבחינת חיצוניות בינה, ואין ערוך כלל וכלל, לכמו שהוא בהשגה, בעצמיות בינה עילאה, (עיין בדרוש המתחיל וכך היה מונה, בענין מי ברא אלה).

והנה, בתיקוני זוהר איתא, בינה, לְפָא. לכן, כמו כן בלב, יש חיצוניות הלב, ופנימיות הלב, ונקודת פנימיות הלב. וזהו ענין וייחד לבבינו, פירוש, חיצוניות הלב, הוא בחינת אהבה הנזכר לעיל דנפשי אויתך, למקור חיים חיי החיים, שזהו מקור דבחינת ממלא כל עלמין, בחינת ולתבונתו אין מספר. וכשאהבה זו היא בשלימות, אזי גם כן אינו מרווה הצימאון בשום גילוי שבגן עדן היותר עליון שיהיה, כי הרי האהבה הוא לבחינת מקור חיים, שמשם יכול להיות נמשך עוד בחינת ומדריגת גן עדן, בעילוי אחר עילוי עד אין קץ ממש, ואם כן אין, זה מילוי הרצון עדיין. אך, מכל מקום, הוא רק בבחינת חיצוניות בינה כו'.

והנה אומרים, ותן בליבינו בינה להבין. פירוש, להבין דבר מתוך דבר. ונתבאר הפירוש בתורה אור בתחלתו. תוך דבר, הוא ממלא כל עלמין. ודבר, בחינת סובב כל עלמין. ומתוך דבר, אפשר להבין גם הדבר, דהיינו כששלימת מדריגת חיצוניות הלב, שהוא

ההשגה והאהבה בתוך דבר, מקור דבחינת ממלא כל עלמין, אזי מגיע גם כן בהדבר, שהוא בחינת סובב כל עלמין, על ידי שמתגלה נקודת פנימיות הלב, שהיא האהבה רבה גם כן, שבבחינת תשוקה ורשפי אש להבטל במציאות בעצמות אור אין סוף הסובב כל עלמין, שבבחינת פנימיות בינה, וזו היא האהבה דבחינת כלה ואשה הנזכר לעיל, והיינו על ידי התורה, כמו שאומרים, תחננו כו' ותן.

ויש בזה שני מדריגות בכלל, כל וכלה, כמו שכתוב, עיני כל אליך ישברו. פירוש כל, הוא גימטריא נו"ן, שהוא גילוי מנו"ן שערי בינה כו', אבל הוא בבחינת מקיף לבד, היינו שבשעת התפילה, יכול לעורר האהבה כרשפי אש, על ידי הכנות הראויות. אבל לאחר התפילה, חולף ועובר, וזהו נקרא רק אירוסין, שהוא גם כן יחוד, שנבדלת ונפרשת מכל אדם, ומיוחדת לו לבד, אבל הוא רק מקיף, טבעת קידושין, ולא מפנימיות ועצמיות המשפיע בפנימיות המקבל, וזהו ישברו רצון לבד.

וכלה, כשמאיר הגילוי מנו"ן שערי בינה, בבחינת פנימיות ממש, שאינו נפסק כל היום, וזהו ענין נישואין, זוג ויחוד מבחינת פנימיות המשפיע לפנימיות המקבל. ובנפש, זהו החילוק בין הארת נקודת הלב, לעצמיות נקודת הלב, שזהו כלה, כל ה', שנו"ן שערי בינה גימטריא כל, מאיר בפנימיות ה' אחרונה, פנימיות המלכות. וגם הה', הוא חמשה חומשי התורה, ששרשם בה' עילאה, שעל ידה נמשך הכח להיות ואל אישך תשוקתך כו' כנזכר לעיל, ואזי מאיר ומתגלה על ידי העסק בתורה שבכתב, פנימיות רצונו וחכמתו יתברך, המיוחדים במהותו ועצמותו, בפנימיות נשמות ישראל כנזכר לעיל.

ה) ועוד יובן בתוספת ביאור, ההפרש בין אהבות הנזכר לעיל, וריחוק הערך שביניהם, על פי מה שכתוב, זכרתי לך חסד נעורייך כו', לכתך אחרי במדבר. ונתבאר על זה בכתבי האריז"ל, שיש למעלה, בחינת יחוד, פנים בפנים, ואחור באחור. ולהבין זה למעלה, אין אתנו יודע עד מה. כי אם בנפש האדם, יש להבין מעט מזעיר. והוא כי חסד, הוא אהבה. ונעורייך, הוא אהבה דנעוריה בית אביה כנזכר לעיל, שזה נקרא לכתך אחרי. ויובן על פי המבואר בתניא פרק י"ב וי"ג, מהות מדריגת הבינוני, שהוא שלא עבר עבירה מימיו, ולא יעבור לעולם, ולא נקרא עליו שם רשע כלל, אפילו שעה אחת, מפני שבכל שלשה לבושי מחשבה דיבור ומעשה, הוא סור מרע בתכלית, שלא עבר על איסור קל של דברי סופרים, ואפילו בדיבור ואפילו במחשבה, אינו מקבל שום הרהור ברצון, כי אם מיד שעולה מהלב כו', הוא דחיהו בשתי ידיים. כי המהרהר ברצון, נקרא רשע.

אך ורק ששלשה לבושי הנפש אלקית, הם לבדם מתלבשים בהגוף, דהיינו התקשרות מחשבה במחשבה כו', כל היום. ועם כל זה, לא נקרא צדיק כלל. והטעם, לפי שאינו מואס ברע כלל. ואם כן, מזה הוראה, שכל כח המתאוה שבו, שהוא כח התענוג שבו, הוא בלשונים צואים, ממאסר הגוף ונפש הבהמית, שמזה היה מתענג, וזה טוב לו, למלאות צרכי הגוף, ופריקת עול מלכות שמים, רק שכופה את עצמו, ואינו מניח להתפשט בלבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה. ומדריגת צדיק, נתבאר שם, שהוא מפני גודל אהבתו לה' וקדושתו באהבה רבה וחיבה יתירה כו', שהיא אהבה בתענוגים, להתענג על ה', הוא מואס בכל צרכי הגוף ועניני עולם הזה, בתכלית השנאה והמיאוס, או שלא בתכלית כו', כמו שמבואר שם פרק יו"ד, כי הם זה לעומת זה ממש. כי המיאוס, הוא היפוך האהבה ממש, כמו השנאה.

ולכן, הבינוני, שאינו מואס כלל ברע, ואדרבה, כל כח התענוג שבו, הוא בשלימות לתאוות, לכל התאוות, היתר ואיסור, רק שכופה את עצמו. על כן, לא נקרא צדיק כלל. ובחינת אתכפייא זו, נקרא בחינת אחר, בעבודה. ועם כל זה, נאמר על זה, זכרתי לך כו', כי הכח הזה, שיוכל לכופף את עצמו, לעשות נגד כח התענוג שבנפשו, צריך להיות בבחינת עקשות שמפנימיות ועצמות הנפש, שלמעלה מכח התענוג שבנפש. ובחינה זו, אינו נפגם לעולם, גם על ידי חטא ועון. ועל זה נאמר, עם קשה עורף, וסלחת. והוא בחינת נצח, ששרשו נעלה מאד, כמו שכתוב, וגם נצח ישראל לא ישקר כו', כי לא אדם הוא. ופירושו, לשון נצחיות. וזהו לא ישקר, כמו נהרות המכזבים. וכח זה, ישנו בכל אחד מישראל, בכל עת ובכל שעה. ומפני זה, יכול כל אחד להיות בינוני, על ידי שיעורר כח הנצח שבו, בבוקר, בקומו ממטתו, ולעשות הסכם חזק, לעמוד נגד כל מונע כו', כמו שמבואר בתניא פרק מ"ט. ולכן נאמר על זה, זכרתי כו', שזה חביב וחשוב למעלה.

ועוד מבואר שם בתניא, מדריגות הבינוני, שיכול לעורר את האהבה כרשפי אש לה', וגם שיהיה בהתגלות לבו כל היום, שעל זה אמר, והלואי שיתפלל אדם כל היום. ואין רצה לומר בפועל ממש, שהרי ותלמוד תורה כנגד כולם, כי אם שיהיה האהבה בהתגלות לבו כל היום, כבשעת קריאת שמע ותפלה. ואי אפשר לומר דקאי על מדריגות צדיק, שבודאי הוא במדריגה זו, ומהו הלואי. אלא ודאי דקאי על מדריגות הבינוני, שאפשר שיהיה בבחינת זו, ואף על פי כן, עם כל זה, לא נקרא צדיק, לפי שזהו רק אהבה. אבל עם כל זה, אין למהות ועצמות הנפש האלקית, שליטה וממשלה, להפוך מהות ועצמות של הנפש הבהמית כו', רק שהוא בבחינת שינה, ויכול להתעורר כו'. ומחמת זה, טעה רבה כו', אף על פי שבאמת היה צדיק גמור, רק שהאהבה

בתענוגים לא היה בהתגלות אצלו, ולא הרגיש בה, לפי שהיה מכוסה ביסוד אימא, ונדמה לו כבינוני המתפלל כל היום.

וגם מדריגה זו נקרא לכתך אחרי כו', לפי שבחינת הרצון לבד נקרא חיצוניות ואחוריים, כמו שרואים, שהרצון, יוכל האדם לגלות, ולומר, כך אני רוצה. וגם, כשרואים העושה איזה דבר, מובן שרוצה בו, שאם לא כן, לא היה עושהו. אבל אין מובן מזה שמתענג מהדבר שעושה, שיכול להיות שאין לו שום תענוג בזה, ומכל מקום הוא מוכרח לעשות בעל כרחו. הרי שהתענוג הוא בחינת פנימיות, שאי אפשר להתגלות. וכמו כן למעלה, כתר, יש בו שני בחינות, עתיק יומין ואריך אנפין, שהוא תענוג ורצון. ועתיק, נקרא כולו פנים. ואריך אנפין, הוא בחינת עורף וחיצוניות בכלל. ופירוש לכתך אחרי, רצה לומר, שגם בבחינת זו דאחור, יש הילוך מדריגות הרבה, כמבואר בתניא, כמה מדריגות בבינונים, ועוד יש מדריגות הרבה, וזהו שכתוב, ויעפילו כו' אל תעלו כו', שבתם מאחרי הוי"ה. ובכלב נאמר, מילא אחרי. וזהו מדריגת אהבת הנשמה, קודם בואה לגוף, חסד נעוריך, בנעוריה בית אביה. ובהיותה שם למעלה, אין שייך לחלק, בין כח התענוג, לשאר כל הכחות, שגם כח התענוג שבה, היה מלוכש באהבתה, רק שמכל מקום נקרא אחרי, לפי שכל בחינות ומדריגות אלקות שנוגע באהבה זו, אינו כי אם בחינת אחוריים וחיצוניות כנזכר לעיל, וכמו שמבואר במקום אחר.

ואהבת הנשמה בעולם הזה, שעל ידי תורה ומצות, שהוא בחינת כלה ואשה כנזכר לעיל, זהו מדריגת בחינת פנים בעבודה בנפש, והוא מדריגת צדיק המבואר בתניא פרק יו"ד, כי האהבה דבחינת כלה ואשה שנתבאר לעיל, שהוא בחינת רשפי אש, רצוא ותשוקה, הכוונה שיהיה גם כן בתענוגים, דהיינו שיהיה מלא אורה ושמחה וחדוות הוי"ה מעוזו, בבחינת עריבות נעימות וידידות עד אין קץ ואין תכלית, שאין כמוהו, ולא בערכה ודוגמתה נמצא כלל בעולם הזה, ובלתי משוער כלל בעולם הזה. כי כל מה שאפשר לשער תענוג בעולם הזה, אפילו היותר גדול, כמלך בכיפה, הכל הוא בבחינת גבול. ותענוג זה, הוא בלתי מוגבל כלל, ויכול להיות שני הענינים כאחד, רשפי אש הרצוא והתשוקה, והתענוג. ולא כבגשמיות, שכשהוא ברצון ותשוקה לאיזה דבר, אינו מתענג. וכשמתענג, אזי מתרווה הרצוא והתשוקה. שזהו בגשמיות. אבל באור אין סוף, כל מה שהוא טועם טעם ותענוג באלקות, כמו שכתוב, טעמו וראו כי טוב הוי"ה, אזי יגבר הרצוא והצימאון ביתר שאת כו', כיון שהוא בבחינת אין סוף.

(ו) והנה שני מדריגות אלו דבחינת פנים ואחור, זהו ענין צור וסלע, כי צור הוא בחינת שם אלקים, כמו שכתוב ואין צור כאלקינו, ומילוי אלקים, כשהה' במילוי ה', הוא גימטריא צור. וסלע, הוא בחינת שם הוי"ה, כמו שכתוב, הוי"ה סלעי. ושם הוי"ה

בהכאה, יו"ד פעמים ה', יו"ד פעמים ו' כו', גימטריא סלע. ושני בחינות אלו, זהו מדריגת שני שרשי הנשמות הנזכר לעיל, כמו שכתוב בזוהר, שיש שני מדריגות בשנמות ישראל, יעקב וישראל, נגד שני בחינות הוי"ה ואלקים. יעקב, הוא יו"ד עקב, הביטול בלבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה, מדריגת הבינונים הנזכר לעיל, השרש הוא משם אלקים, בחינת צור. ובזה מובן מה שנתבאר בתניא, שיכול להיות מדריגת הבינוני, שיהיה כל ימיו במלחמה זו, ואולי לכך נברא כו', היינו מפני שרשו בבחינת שם אלקים, אשר ידוע שיש ק"כ צירופי אלקים כו', וצירוף האחרון מהווה ק"כ צירופי אלקים אחרים כו', שהם מקור ושרש דנפש הבהמית וכח המתאוה שבאדם. וכיון שמצד שם אלקים מסתעף בחינת כח המתאוה ונפש הבהמית, אם כן, לא יהיה להנשמה הנמשכת משם אלקים, עילוי ויתרון על מדריגת שם אלקים עצמו, ולכן יהיה למהות ועצמות הנפש האלקית שליטה על מהות ועצמות נפש הבהמית, להפכו, כי אם לאכפייא כו'.

וישראל, הוא מדריגת צדיק, ששולטים על טבעיות גופם ונפש הבהמית, להפכם לה' לבדו, וזהו כי שרית עם אלקים כו', והיינו מפני גילוי שרשם בחינת הוי"ה סלעי, שכתוב כי גדול הוי"ה מכל האלקים. פירוש, שזהו ענין יחוד הוי"ה ואלקים. שהצמצומים דשם אלקים, אינן מתבטלים לגמרי, כי אם שהם במקומם שמתהווה, על ידי ריבוי התחלקות מדריגות עולמות ונבראים כו', רק שהצמצומים אינם מעלימים ומסתירים כלל, ומאיר ומתגלה על ידי שם הוי"ה ברוך הוא, איך שהיה הוה ויהיה כאחד, ואני הוי"ה לא שניתי כו'. וכיון שאין הצמצומים דשם אלקים מסתירים, על כן ביכולתם לשלוט על טבעיות גופם ונפש הבהמית, שמצד הצמצום והסתור דשם אלקים.

ובכל זה יתבאר מה שבתחלה נאמר והכית בצור, ואחר כך ודברתם אל הסלע, והיינו כי בתחלה, מיד אחר יציאת מצרים, היו ישראל בבחינת קטנות עדיין, שלא היה מאיר בהם בהתגלות, כי אם משרשם בחינת צור, וכמו שכתוב, כי נער ישראל כו', שזהו ענין לכתך אחרי כו', בבחינת אתכפייא לבד. ולכן, אז רבו מכהו ומלמדו, שיהיה וכל בניך למודי הוי"ה כנזכר לעיל, הוא על ידי הכאה דוקא, וענין ההכאה הוא כמו שכתוב בזוהר פרשת שלח, שאמר רב מתיבתא בגן עדן, אעא דלא סליק ביה נהורא, מבטשין ליה וסליק, גופא דלא סליק ביה נהורא דנשמתא, מבטשין ליה, ומנהיר ביה כו', כי האדם הוא עץ השדה. פירוש נהורא דנשמתא, הוא שם הוי"ה ברוך הוא, כמו שכתוב, הוי"ה אורי, הוי"ה אור לי, לפי שהוי"ה הוא התגלות יחודו ואחדותו, כמו שהיה הוה ויהיה כאחד כו', וזהו מדת יום ואור. ומה שמשיגים כח המהווה מאין ליש, וביטול

היש לאין, לא נקל, כי אם מדת לילה, שזהו כמו הירח שמאיר בלילה, ומכל מקום, הוא חשך. והוי"ה, הוא נהורא דנשמתא, כמו שכתוב, כי חלק הוי"ה עמו.

וגופא דלא סליק כו', פירוש, שאין מאיר ומתגלה שם הוי"ה במוח ולב, שאפילו על ידי הכנות הראויות כו', אין מועיל להיות מודה, על כל פנים, שיאתה שתכלה ותכסוף אליו נפש כל חי כו'. וזהו לא נדבק אלקות במחשבתו. וסיבת הדבר הוא, או מפני איזה חטא ועון, ואפילו העובר על איסור קל של דברי סופרים, שנקרא רשע באותה שעה, ופשיטא, שאי אפשר להאיר בו שם הוי"ה בגילוי. ואפילו הבינוני, שלא עבר כו', מכל מקום, היה יכול להיות דלא סליק כו', מחמת טמטום הלב והמוח, מחמת מה שנשתמש באכילה ושתייה ושינה וכל צורכי הגוף והכח התענוג שבו, הרי הוא במאסר הגוף ונפש הבהמית. ואם כן, אי אפשר שלא יהנה ויתענג מכל צורכי הגוף, כשמשמש בהם. ומחמת זה, מתגשם ומתטמטם המוח והלב, עד שאין נדבק בהם אלקות.

והודיע ריש מתיבתא בגן עדן, שבשביל זה, לא יתייאש האדם, חס ושלום, ויהיה סבור שנסתלק ממנו לגמרי נהורא דנשמתיה, ואין תקוה, חס ושלום. כי אם, שישנו בו, רק שהוא בהעלם, ואינו מאיר בגילוי, כמו שכתוב, וישמן ויבעט כו' כסית, שמתכסה ומתעלם אור שם הוי"ה, וזהו נר רשעים ידעך, כמו פתילות שאין מדליקין בהם בשבת, לפי שהאור מסכסכת כו'. ויש לזה עצה ותיקון, על ידי מבטשין ליה מלמעלה, שהוא ענין שמאל דוחה שלמעלה, שמשם נמשך ביטושים לאדם. ומדת שמאל דוחה שלמעלה, אין זה דחייה לגמרי, חס ושלום, כי אם כדי שיהיה אחר כך וימינו תחבקני, היינו שעל ידי זה מתתקן החוטא, כי עבירה מטמטמת, עבירה מלפפתו, עבירה גוררת כו', כי עוונותי עברו ראשי כו'. ועל ידי שמאל דוחה, מתתקן, כמאמר רז"ל על פסוק ונקלה אחיך, מכיון שלקה, הרי הוא כאחיק, היינו כי על ידי זה, מתעורר האדם בתשובה, ומתקרב לאלקות, וכמו שכתוב, ה' בצר פקדוך, לית ישראל פקדין לקדושא בריך הוא, אלא מגו עקא דלהון, ויצעקו אל ה' בצר, מן המיצר קראתי.

והכוונה, מה שהודיע זה ריש מתיבתא, הוא שלא ימתין האדם על שמאל דוחה ומבטשין שמלמעלה, כי אם, שיקח בעצמו שמאלו של הקדוש ברוך הוא, ויבטש את עצמו, וזה שכתוב, שמאלו תחת לראשי, והוא ענין מה שמבואר בתניא, שצריך להיות האדם ממארי דחושבנא, מכל מחשבה דיבור ומעשה שעברו עליו כו', איך שבהבל בא ובחשך ילך, ושבשביל זה הוא אחור למעשה בראשית, שאפילו יתוש קדמך כו', כמו שכתוב שם פרק כ"ד, ושם כתב זה לענין איש החוטא, ובפרק כ"ט מבואר, שגם מי שלא עבר כו', מכל מקום, מאחר שמהותו ועצמותו כו', ובזה הוא גרוע כו'. ובאמת, גם הבינוני, שיש לו אהבה רבה בהתגלות לבו כל היום, מכל מקום, הרי גם אצלו, הכח

המתאווה, רק כמו בשינה, והרי יכול להתעורר משינתו. ואם כן, הרי הוא כמו כן גרוע. וכשיאריך בענינים אלו במחשבתו, על ידי זה, יטעם טעם מרירות באמת, ויהיה רע ומר לו עזבו את הוי"ה, ויהיה נבזה בעיניו ונמאס, עד שימאס בחייו, שחייו אינן חיים כלל, כמו שהוא חי עד עתה, שכל התענוג שלו הוא מצרכי הגוף כו', אין זה חיים כלל. כי הרי בזה הוא היפך ונגד כוונת המאציל עליון ברוך הוא, ונגד כל סדר ההשתלשלות דקדושה וכל הצמוצמים שבהם.

שידוע, שבתחלה היה אור אין סוף ממלא כל מקום החלל, ואחר כך היה צמצום ומקום פנוי, ונמשך קו וחוט, וראשית התלבשותו באדם קדמון כו', עד שנתהווה בריאה יצירה עשיה ועולם הזה הגשמי, ובו אדם. וכל זה היה מפני שעלה ברצונו, אנא אמלוך, שזהו דוקא כשהאדם למטה מקבל עול מלכות שמים בשלימות, וזהו סוף דבר כו', כי זה כל האדם. שבשביל זה לבד, נתצמצם אור אין סוף ברוך הוא בכמה צמצומים אין קץ ממש כידוע. ואם כן, הרי הוא נגד כוונת הכל. ועל ידי זה, ימאס בחייו כו', וכתוב, זבחי אלקים רוח נשברה, שכל קרבן הוא לה', ולשם אלקים, הקרבן הוא רוח נשברה דקליפה וסטרא אחרא, ועל ידי מה זובחים הקליפה וסטרא אחרא, על ידי לב נשבר ונדכא כו' כנזכר לעיל, וגם ירעים עליה כו', כמו שמבואר בתניא פרק כ"ט, והוא ענין שיעורר גבורות קדושות, ועל ידי זה נמתקים חמשה גבורות קשות דנפש הבהמית, ועל ידי זה יועיל לנפשו האלקית, להאיר עינה באמת יחוד אור אין סוף ברוך הוא כו', כמו שכתוב שם. וזהו שכתוב, ובקשתם משם את הוי"ה אלקיך ומצאת כו'. משם, על ידי שיפשפש בכל מחשבה דיבור ומעשה כנזכר לעיל. על ידי זה, ומצאת. כמו על דרך משל בגשמיות, מי שאבד אבן טוב או מרגליות, בבית הכסא, צריך למשמש בכל חלקי הצואה, ואז ימצא. ואין די בהבטה בלבד, כן צריך לפשפש בכל מחשבה דיבור ומעשה כו', שעל ידם נאבד ממנו אור ה', שהוא נהורא דנשמתא, ואז ומצאת.

זהו ענין ההכאה, על דרך משל במשה רבינו עליו השלום, ויך את המצרי, ואמרו רז"ל, הרגו בשם המפורש. כן, מה שמעריך האדם במחשבתו, דברים קשים הנזכר לעיל, עד שעל ידי זה, זבחי אלקים רוח נשברה, נקרא זה הכאה, וגם זהו רבו מכהו, אף על פי שזה עושה האדם בעצמו. אך, הכח לזה, הוא מבחינת שמאל דוחה שלמעלה. ואזי ומלמדו, שמאיר ומתגלה שם הוי"ה במוח ולב, וזהו שכתוב אני הוי"ה מלמדך להועיל, מדריכך בדרך תלך. פירוש בדרך תלך, הוא דרך התורה ומצות, שנקרא דרך הוי"ה, כמו שכתוב, ושמרו דרך הוי"ה כו'.

וגם פירוש ומלמדו, כענין מלמד הבהמה, שהוא ענין עול שמשמים בצואר הבהמה, מקל, ושני מקצעות ברזל, משני צדדים לחייה, שעוקצים אותה, שלא תוכל לפנות ימין ושמאל. ועל ידי זה, הוא מיישר ומכוון הפרה לתלמיה. כן כתיב, וזרעתי את בני ישראל

זרע אדם וזרע בהמה. זרע אדם, הוא נשמות דאצילות, שנמשכו מאדם העליון שעל הכסא, דרך מעבר בריאה יצירה עשיה לבד. וגם, בירידתן לעולם הזה, אינן משתנים, להיות יש ודבר, שאין מונע ומבלבל להם עניני העולם כלל, להפסיק מדביקותם, על דרך יוסף הצדיק, כמו שמבואר במקום אחר.

וזרע בהמה, הם נשמות דבריאה יצירה עשיה, שמתעלמים בבחינת היש ופירוד דכל עולם, עד שנעשים יש ודבר נפרד לגמרי. ונשמות אלו, צריכים למלמד, ליישרם בדרך הוי"ה, שלא יטו ימין ושמאל, והיינו כמו שכתוב, איוולת קשורה בלב נער כו'. שיש אויל ואיוולת, דכר ונוקבא דקליפה. ובלב נער קשורה האיוולת, להמשיכו אחריה, כדי לינק ממנו, היינו על ידי שימשיך את עצמו אחר מותרות צרכי הגוף ועניני עולם הזה, שהם הבל ממש, שזהו איוולת גדולה מהאדם. וגם כמו שכתוב, נואלו שרי צוען, שהיו חכמים מחוכמים, כמו שכתוב בשלמה, ותרב כו' ומכל חכמת מצרים, ועם כל זה, נואלו, היינו שזה שחוקרים אלקות בשכל אנושי, שלא על פי הקדמת הזוהר וכתבי האריז"ל, הוא גם כן איוולת גדולה, כי הרי השכל הוא נברא ומחודש מאין ליש, ואיך יוכל הנברא להשיג הבורא. וגם, שעל ידי זה, יוצא מדרך האמת, כמו אריסטו הממרא, שחקר בשכלו באלקות, והכחיש לבסוף בחידוש העולם והשגחתו. וגם, מה שיאמרו טעמים על חוקי ומצות התורה, על פי שכל אנושי, הוא איוולת, כי התורה ומצות הם חכמתו ורצונו יתברך, אשר חכים ולא בחכמה ידיעא כו'. ועוד, יש מה שכתוב, דרך נחש עלי צור, שבבחינת צור, שהוא ענין קטנות דזרע בהמה, יוכל להיות דרך נחש כו', וכתוב, והנחש היה ערום, והוא ענין ערמומית בעניני העולם, על דרך מאמר רז"ל על פסוק ולפני עיוור כו'. וגם כללות חכמות חיצונית וחכמות אומות העולם, נקרא חכמה דקליפה, ובשביל כל זה, שיוכל להיות במדריגת הבינונים, שהם נשמות דבריאה יצירה עשיה, הנקרא זרע בהמה, על כן צריכים למלמד, שלא יטו מן הדרך הוי"ה ימין ושמאל, וזהו אני הוי"ה מלמדך להועיל מדריךך כו'. ועל ידי מה הוא, כד מסיים בפסוק, איוולת ושבת מוסר ירחיקנה, וכמו שכתוב גם כן, חושך שבטו שונא בנו כו'.

ז) והנה כל זה היה מדריגת נשמות ישראל, מיד אחר יציאת מצרים, שלא היה מאיר בהם בהתגלות, כי אם שרשם, בחינת צור. ואזי היה צריך להיות והכית בצור. אבל בשנת הארבעים, שהיה בבחינת הגדלות כנזכר לעיל, שהיו קרובים ליכנס לארץ ישראל, שהיא ארץ זבת חלב ודבש, שהוא ענין מתיקות ותענוג באלקות, לפי שהיה מאיר בהם בהתגלות, שרשם, בחינת הוי"ה סלעי, וכתוב ויניקו דבש מסלע. ואז, מה שצריך להיות איזה תיקון בבחינת זו, או שממדריגות צדיק שאינו גמור, יבא למדריגת צדיק גמור, דהיינו שיהיה שלימות האהבה בתענוגים, או מה שגם בבחינת שלימות

האהבה דצדיק גמור, שייך גם כן תיקון, שיהיה זה בבחינת שלימות העלאת מיין נוקבין, כמו שיתבאר בסמוך, אין שייך על זה הכאה כלל. שבשלמא במדריגת הבינוני, שהבירור והתיקון הוא בבחינת אתכפייא, שיהיה לו אהבה ורצון, אף על פי שלא יתענג, יכול להיות על ידי הכאה, כמו שמצינו לענין גט, כופין אותו, עד שיאמר רוצה אני. ומכל מקום, נקרא רצון. וכן אמרו רז"ל, לענין כוונה באחד, כי לא מכוון, מחינן ליה בארזפתא דנפחא, עד דמכוון.

אבל במדריגת הצדיק גמור, שהוא ענין מתיקות ותענוג באלקות, כמו שכתוב, טעמו וראו כי טוב, מה שייך על זה הכאה, כיון שבכפייא, ממילא אין מתק ואין מתענג. ועוד יובן, שאי אפשר להיות הכאה, כי אהבה רבה בתענוגים, זהו ענין העלאת מיין נוקבין, ונקרא באר מים חיים. פירוש, שההפרש בין מי גשמים, לבאר מים חיים, שהם נביעא מתתא לעילא, ולא פסק מימיו, שזהו ענין העלאת מיין נוקבין, ממטה למעלה. ובבחינת האהבה רבה בתענוגים, יש שני הענינים, שהוא נביעא מתתא לעילא, שעל ידה מתעלה כל הדברים הגשמיים, כי כיון שכל כח התענוג שבו הוא באלקות, אם כן, כל מה שעוסק בכפייא והכרח בצורכי הגוף, מזון, לבוש, בית, בודאי אין שייך כלל שיהיה לו בזה שום הנאה ותענוג גשמי, כי אם שהוא הכל אלקות ממש. נמצא, שמתעלה על ידי זה הדברים הגשמיים שנשתמש בהם, וזהו שנקרא בני עלייה. וגם, לא פסק מימי הראשון, כפשוטו, שהאהבה היא אצלם כל היום, שאין נפסק. ועיקר הענין, שלגבי אהבה זו, אין מפסיק שום עולם למטה, עולמות בריאה יצירה עשיה, דהיינו גן עדן התחתון וגן עדן העליון כו'. ואפילו עולם האצילות, שהוא ענין יחוד אור אין סוף ברוך הוא בבחינת כלים, גם כן אין מפסיק, שהרי זהו אהבה לבחינת אנת הוא חד כו'.

והתיקון שצריך להיות בבחינת זו, הוא שיהיה בבחינת שלימות מדריגות העלאת מיין נוקבין, שיהיה כמו נשמת בנימין הצדיק ובניהו בן יהוידע, שהיו נשמות כלליים, והיו בעצמן כלים לקבל שפע היסוד, שלא על ידי המלכות, כמו שמבואר במקום אחר, בפירוש ממלכת כהנים. ואז, על ידי העלאת מיין נוקבין, נמשך בהם המשכת מיין דכורין, והוא ענין יחוד מיין דכורין ומיין נוקבין. ואם כן, אין שייך התיקון בזה על ידי הכאה, כמו שאמרו רז"ל, אסור לאדם לכופף את אשתו לדבר מצוה. וזהו משהגדיל ונעשה סלע, בדיבור הוא נותן מימיו, שנה עליו פרק אחד כו', שהתיקון הוא על ידי תורה שבעל פה, יובן כמו שכתוב, מקדש אדני כוננו ידיך. ידיך, הם שלשה ידות, יד הגדולה, יד החזקה, ויד הרמה, פנימיות חסד גבורה תפארת דאצילות, שהוא מפנימיות עתיק, שמהם נמשך כשר וטהור ומותר, שבתורה שבעל פה. ועל ידי שלשה

ידות אלו, מתכונן המקדש העליון, כנסת ישראל דלעילא, שיהיה בה שלימות ההעלאות מיינ נוקבין, לעצמות אור אין סוף ברוך הוא.

וכמו כן, כל נשמה, שהוא ניצוץ מכנסת ישראל, על ידי עסק התורה שבעל פה, שמשלשה ידות הנזכר לעיל, מתכוננות להיות ההעלאות מיינ נוקבין, לעצמות אור אין סוף ברוך הוא, כמו נשמות הכלליים, ויומשך בה שפע המיין דכורין כו', שהוא ענין יחוד עליון, מיתוק הגבורות בחסדים כו'. וזהו שכתוב, כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו כו', כמו שמבואר בדרוש תפילת המנחה. והגילוי בעולם, על דרך מקום ארון אינו מן המדה, שהעולם אינו מסתיר כלל, מכמו שהוא קמיה יתברך.

אבל כשהכה משה רבינו עליו השלום את הסלע, ומשה הוא דיוקן דקודשא בריך הוא כו', הנה על ידי זה נתעורר גבורות, ונעשה אחיזת הדינים וגבורות קשות. וזהו שכתוב, הן הכה צור ויזובו מים. והפירוש, שכאשר הכה, אזי מסלע נעשה צור, שהוריד את המלכות בבחינת הקטנות, ויזובו מים. איתא בכתבי האריז"ל, שיצאו שני טפות דם, על דרך מה שכתוב, ואשה כי יזוב כו', שפירשה נדה, שהוא ענין אחיזת הדמים טמאים, שהוא ענין חמשה גבורות קשות, ונמנע היחוד עליון שהיה ראוי להיות פנים בפנים, ונהרס כל המכוון. ולכן, הפגם גדול מאד.

וזהו שאמרו אחר כך השירה על הבאר, עלי באר ענו לה. שהתיקון בהבאר, הוא על ידי ענו לה, בדיבור דוקא, ולא על ידי הכאה, חלילה. ומה שהקשו מפרשי התורה על רש"י, שאם כן, למה נאמר לו קח את המטה, יובן על פי מה שאיתא, שמטה משה הוא כמו מקלות דיעקב, כי משה מלגאו, ויעקב מלבר. ומקל דיעקב, זהו מה שכתוב, ויקח לו יעקב מקל לבנה לח, זהו קו הימין, חסד. לזו וערמון, גבורה. היינו התכללות חסד וגבורה. ויפצל בהם פצלות לבנות כו', זהו מה שקו האמצעי מכריע לימין, היינו שנטל לו את העבודה בבחינת קו האמצעי. וזהו גם כן ענין מטה משה, ובבחינת מלגאו כו'. וכשהרים את המטה, ויך את הסלע, שהוא ענין התעוררות גבורות ביותר, היפך הכרעת קו האמצעי לימין, היה זה חסרון.

ועוד יובן על פי מה שכתוב בזוהר, שמטטרו"ן נקרא מטה, ואיהו שמושא דקודשא בריך הוא. פירוש, שכדי שמבחינת מדות עליוניות דאצילות, יומשך השפעת חיות בעולמות בריאה יצירה עשיה, וכל שכן למטה בעולם הזה, אי אפשר, כי אם על ידי התלבשות בשש קצוות דבריאה יצירה עשיה, וזהו מיטטרו"ן ביו"ד, הוא בשש קצוות דבריאה. ומטטרו"ן, בשש קצוות דיצירה, ונקרא מטה, לשון הטייה, שהקדוש ברוך הוא מטהו לכל צד שירצה, ופועל בו כרצונו, כי הוא רק כגרזן ביד החוצב בו. וזהו ענין מטה משה, כי משה דיוקנא עילאה דקודשא בריך הוא. ואף על פי שדמות הדבר

אינו עצם הדבר, מכל מקום, כשמציירים הדמות, מציירים גם החיות שבו, והיינו שהיה בו יחוד אור אין סוף ברוך הוא, כמו בזעיר אנפין דאצילות, ולכן ניתן לו המטה, שהוא מטטרו"ן. ובתחלה, היה ענף ממנו. ואחר כך, ניתן לו בשלימות. וכיון שהרים את המטה, גרם התעוררות גבורות בבריאה יצירה עשיה, ששם הם בתוקף. על ידי זה, הוריד כנסת ישראל בבחינת קטנות, ונעשה צור, ויזובו מים.

ובכל זה יובן ענין סיום, במשפט תפדה. ציון, הוא פנימיות יסוד דנוקבא, והוא ענין מה שכתוב, הקשיבי לישה הקשיבי, הוא ענין התקשרות המקבל בבחינת כלי ריקן מכל וכל, שזהו ענין יסוד דנוקבא. על פי קבלה, לישה, בחינת אריוותא, היינו בחינת נוקבא, המעלה מיין נוקבין לבחינת אריה, שהוא בחינת אנכי, כמו שכתוב במדרש רבה על פסוק אנכי כו', הדא הוא דכתיב, אריא שאג כו', דהיינו ההעלאת מיין נוקבין דבחינת באר מים חיים הנזכר לעיל. ולמטה, בנשמות, זהו מדריגות הצדיקים, שעבודתם בבחינת אהבה רבה בתענוגים, שהוא ענין באר מים חיים. לכן, מה שצריך להיות איזה עילוי ותיקון בבחינה זו, בין למעלה בכנסת ישראל, בין למטה בנשמות ישראל, הוא במשפט, דאיהו רחמי, תפדה. ואין שייך דין כלל, כנזכר לעיל. ושביה.

סליק.